

Univerzita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Andrea Iltisová

Univerzita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Andrea Iltisová

*Téma samoty ve Sto rocích samoty od Gabriela Garcii Márqueze / The topic of
the loneliness in Gabriel García Márquez's One Hundred Years of Loneliness*

2016

Vedoucí práce: Mgr. Dora Poláková, Ph. D.

Zde bych velice ráda poděkovala vedoucí práce, Mgr. Doře Polákové, Ph. D., za cenné rady, návrhy a připomínky. Zároveň bych ráda poděkovala své mamince za neutuchající podporu, pomoc a porozumnění.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. 07. 2016

.....

Klíčová slova (česky)

Samota, láska, cyklický čas, osamělost, Gabriel García Márquez, Macondo, cyklus o Macondu, magický realismus, Latinská Amerika, izolace

Klíčová slova (in English)

loneliness, love, cyclical time, solitude, Gabriel García Márquez, Macondo, cycle about Macondo, magic realism, Latin America, isolation

Abstrakt (česky)

Bakalářská práce se zaměřuje na téma samoty či osamění v románu *Sto roků samoty* od Gabriela Garcíi Márqueze. Zabývá se především odlišením samoty a osamění a pak srovnáním samoty jedince a samoty společnosti. Je nezbytné zmínit stručný obsah díla a pro porovnání také reálnou situaci Latinské Ameriky, jež se velmi odráží v díle G. G. Márqueze. Nejdůležitějším motivem je v práci samota, která se dotýká každé postavy z díla a čtenáře provází celou knihou. Dotýká se každého čtenáře i osobně v reálném životě a proto jsem se tomuto tématu věnovala.

Abstract (in English)

The topic of this thesis is the loneliness in Gabriel García Márquez's *One Hundred Years of Loneliness*. It's engaging in differentiation of loneliness and solitude and the comparison of personal loneliness and the loneliness of the society, in this case the loneliness of Macondo. It's essential to mention the subject of the novel and the situation in real Latin America. It's reflected in Márquez's novel. The most important topic of the thesis is the loneliness which touches every character from the novel and it's the accompany of the reader. It's accompany of the reader in real life and that's because I've chosen this topic.

Obsah

1. Úvod	7
2. Biografie autora	8
2.1 Márquezova tvorba	12
2.2 Magický realismus	12
2.3 Macondský cyklus	14
3. Sto roků samoty	18
3.1 Kompozice díla	18
3.2 Stručná synopse díla	20
3.3 Charakteristika hlavních postav	28
3.4 Srovnání knihy s dějinami Kolumbie	31
4. Samota	33
4.1 Samota jedince	36
4.1.1 Samota zamilovaných	37
4.1.2 Osamělost nešťastné lásky	38
4.1.3 Samota mocných a slavných	41
4.1.4 Samota ostatních	42
4.2 Samota kolektivu	43
4.2.1 Samota rodiny Buendíů	44
4.2.2 Osamělost Maconda	44
5. Závěr	47
6. Resumen en español	49
7. Bibliografie	50

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat nejdůležitějším tématem knihy *Sto roků samoty* od Gabriela Garcíi Márqueze, tedy samotou. Chtěla bych ukázat, že téma samoty je velice obsáhlé, zvláště když si uvědomíme její příčiny nebo následky. V úvodu práce bych chtěla poukázat na zajímavé momenty z Márquezova života, tvorby, zmíním se o macondském cyklu a hlavních znacích magického realismu. K lepšímu pochopení všech odstínů samoty zmiňuji i děj díla a charakteristiku hlavních postav, kterých není zrovna málo, také kompozici a pro porovnání i dějiny Kolumbie, které jsou mnohdy reflektovány přímo v románu, jako například občanská válka mezi liberály a konzervativci nebo například příjezd United Fruit Company a hromadná imigrační vlna v důsledku banánové horečky, následný rozkvět a stávka, opuštění a devastace města a zanechání města ve zbídačeném stavu, izolované a osamocené.

Samotu dále rozdělují na dva typy, samotou osobní a kolektivní. Samota osobní může mít několik příčin, a to lásku, smrt, nešťastnou a nenaplněnou lásku, moc, úspěch, slávu, může být dobrovolná nebo vynucená. Ne vždy se pojí s osaměním. Samota kolektivní se týká celých rodin nebo i měst, v tomto případě Maconda, které je izolované ne jen geograficky, ale i politicky a sociálně. V práci se zabývám typy samoty, které vycházejí přímo z knihy, dílo *Sto roků samoty* je výchozím dílem mojí práce.

2. Biografie autora

Gabriel José García Márquez se narodil 6. března roku 1928 ve vesničce Aracataca v Kolumbii. Aracataca se nachází na karibském pobřeží Kolumbie v provincii Magdalena. Gabrielův otec se jmenoval Gabriel Eligio García a jeho matka Luisa Santiaga Márquez. Celé jeho dětství, dospívání a dokonce i vztah jeho rodičů ještě před jeho narozením se v pozdější době objevují v jeho tvorbě, ať už jako ústřední motiv knihy (*Láska za časů cholery/ El amor en los tiempos del cólera*) nebo jako doprovodné motivy, jako například mýty, legendy a pověry, které slýchal hlavně od babičky (což se dá pozorovat právě i ve *Sto rocích samoty/ Cien años de soledad*).

Ještě před narozením Gabriela měli jeho rodiče problémy s tím, aby vůbec mohli být spolu. Otec Luisy, plukovník Márquez Mejía, se velmi razantně proti tomuto vztahu postavil, protože mladého Gabriela Eligia nepovažoval za dobrou partii pro svou dceru. Nelíbilo se mu, že Gabriel Eligio pochází z neúplné rodiny, vychovala ho svobodná matka. Navíc v té době pracoval u telegrafu, což otec Luisy nepovažoval za dostačující postavení, aby se mohl ucházet o ruku jeho dcery. Aby zamezil jejich styku, poslal Luisu pryč, ale Gabriel Eligio ji i nadále zahrnoval básněmi, milostnými písněmi, dopisy a zprávami, takže nakonec otec Luisy ustoupil a dovolil, aby se vzali. Tento motiv se pak objevuje v knize i v pozdějším filmovém zpracování *Láska za časů cholery*.

Gabriel Eligio nakonec pracovní povýšil, stal se lékárníkem a v roce 1929 se i se ženou přestěhoval do Baranquilly. Zanechali Gabriela u rodičů jeho matky, což v té době nebylo nijak zvlášť neobvyklé. Gabriel tedy vyrůstal se svými prarodiči z matčiny strany, což na něj mělo nesmírný vliv později v době, kdy začal psát, jak jsem již uvedla. Jeho dědeček byl váženým plukovníkem a bojoval v kolumbijské občanské válce, zásoboval malého Gabriela

příběhy z občanské války, povstání, stávek. Vzdělával jej ovšem také v oblasti literatury, brávil ho do cirkusu, trávil s ním spoustu času. Toto vše se poté projevilo v Gabrielově tvorbě, jeho dědeček byl například první, kdo ho vzal a ukázal mu led. A tento motiv je hned prvním motivem, který se objevuje ve *Sto rocích samoty*, prakticky hned na prvních stránkách, takže vliv dědečka je zde zcela očividný:

„ O mnoho let později, když stál před popravčí četou, vzpomněl si plukovník Aureliano Buendía na ono vzdálené odpoledne, kdy ho otec vzal k cikánům, aby si prohlédl led.“¹

„Chlapce ta zpráva nezajímala; umíněně se dožadovali, aby se s nimi šel podívat na podivuhodnou novotu memfidských učenců, ohlašovanou u vchodu do stanu, jenž podle slov cikánů patřival králi Šalamounovi. Naléhali tak dlouho, až José Arcadio Buendía zaplatil třicet reálů a zavedl je doprostřed stanu, kde stál obrovský cikán s chlupatou hrudí a ostríhanou hlavou, s měděným kruhem v nose a těžkým železným řetězem na kotníku a střežil pirátskou truhlici. Odklopil víko a z truhly to studeně zavanulo. Uvnitř byl jenom obrovský průzračný valoun se spoustou jehliček, v kterých se večerní světlo lomilo do pestrobarevných hvězdic. José Arcadio Buendía si ho rozpačitě prohlížel, věděl však, že chlapci očekávají okamžité vysvětlení, a odvážil se zamumlat: "To je největší diamant na světě." "Ne", opravil ho cikán. "To je led." José Arcadio Buendía nechápavě natáhl ruku k průzračnému balvanu, ale obr ho zadržel: "Dotknutí stojí pět reálů navíc," řekl. José Arcadio Buendía zaplatil, položil ruku na ledový balvan a několik minut ji tam podržel; srdce mu překypovalo strachem, i radostí, jak se dotýkal onoho záhadného předmětu. Nevěděl, co na to říci, a zaplatil dalších deset reálů, aby ten zázračný zážitek dopřál i svým synům. Malý José Arcadio se ledu odmítl dotknout: Aureliano však přistoupil blíž, položil na něj ruku a hned zase ucukl. "Vždyť je to vařící," vykřikl ustrašeně. Otec si ho však nevšímal. Uchvácen zázrakem, kterého se mohl dotknout, zapomněl v tu chvíli na nezdar svých

1 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 7

blouznivých plánů i na Melquíadesovo tělo, ponechané napospas sépiím. Zaplatil ještě pět reálů, položil ruku na ledový balvan, jako by vydával svědectví při posvátné knize, a prohlásil: "Tohle je největší vynález našich časů." ²

Na druhou stranu jeho babička byla zdrojem lidových ponaučení, pranostik, legend, pověr a mýtů. Zároveň tím, že o nadpřirozených jevech a mýtech mluvila jako o něčem naprosto přirozeném, jako o součásti každodenního života, ovlivnila později Gabrielův styl psaní. Dá se říci, že jeho babička, Tranquilina Iguarán Cotes, se stala předobrazem manželky zakladatele Maconda ve *Sto rocích samoty*, Úrsuly Iguarán Buendíové.

V osmi letech, po smrti dědečka a počínající slepotě babičky, se přestěhoval do města Sucre za rodiče, ve dvanácti letech získal stipendium na střední škole pro nadané studenty, později začal studovat právnickou školu v Bogotě, kterou ale nedokončil, neboť se moc nezajímal o studia, ale spíše o literaturu a začíná psát.

Od roku 1948 se začíná literatuře věnovat naplno, začíná jako reportér v *El Espectador*, jako jeho zpravodaj se dostal i do Evropy. Později psal pro *El Universal*, pracoval jako sloupekář v *El Heraldo* a v roce 1955 publikoval své první dílo: *La Hojarasca/ Všechna špína světa*. Již v tomto díle, ale i pozdějších, se začaly rýsovat obrysy Maconda a dokonce i některých postav z jeho nejznámějšího díla. Se svými prvotními prózami však nebyl moc spokojený a tak se pustil do psaní filmové kritiky a v Římě dokonce studoval režii. Nakrátko se vrátil do rodné Kolumbie, kde se v roce 1958 oženil s Mercedes Barcha, kterou poznal během studií. V roce 1959 se jim narodil syn Rodrigo. V tomto období se začal zajímat o politiku, pečlivě sledoval vývoj Kubánské revoluce a v roce 1959 se také účastnil, nemalou pomocí, založení Prensa Latiny, kubánského zpravodaje.

2 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 19-20

Začíná psát povídky (*Všechna špína světa*), filmovou kritiku, filmové scénáře, zároveň hodně cestuje, žil nějakou dobu v New Yorku, Římě, Paříži, Mexiku a Barceloně, kde se seznámil například s Carlosem Barralem nebo Mariem Vargas Llosou. V 60. letech vychází *El coronel no tiene quien le escriba/ Plukovníkovi nemá kdo psát*, *Los funerales de la Mamá Grande/ Pohřeb velké matky*, v této knize je vlastně spojeno jeho 8 nejznámějších povídek, *La mala hora/ Zlá hodina* a konečně i *Sto roků samoty*, jedno z jeho nejvýznamnějších, nejznámějších a nejocenenějších děl. Později ještě vychází *El otoño del patriarca/ Podzim patriarchy*, *Crónica de una muerte anunciada/ Kronika ohlášené smrti*, *El amor en los tiempos del cólera/ Lásky za časů cholery* a spousta dalších povídek a románů.

V polovině sedmdesátých let se pod vlivem událostí v Jižní Americe vrátil na rodný kontinent.

V roce 1982 obdržel Nobelovu cenu za literaturu, nadále píše, například *El general en su laberinto/ Generál ve svém labyrintu*, historický román o Simónu Bolívarovi. V roce 1999 byla u G. Márqueze zjištěna rakovina. Ještě s větší pílí a soustředěností se pustil do další tvorby, vychází *Vivir para contarla/ Žít, abych mohl vyprávět*, kde vypráví o prvních třiceti letech svého života a který se stal nejprodávanější knihou ve španělsky mluvících zemích. A jako poslední vychází *Memoria de mis putas tristes/ Na paměť mým smutným courám*, román o lásce devadesátiletého starce k mladičce prostitutce.

V roce 2012 oznámil jeho bratr Jaime, že García Márquez trpí Alzheimerovou chorobou. V dubnu roku 2014 byl spisovatel hospitalizován v Mexiku s infekcí na plicích a močových cestách, trpěl rovněž dehydratací. Zdálo se ale, že jeho tělo na antibiotika reaguje dobře, a spisovatel byl propuštěn z nemocnice domů. Bohužel, Gabriel José García Márquez nedlouho poté, 17. dubna 2014, umírá na zápal plic. Bylo mu 87 let. Měl ženu a dva syny. V Kolumbii byly vyhlášeny tři dny smutku.

2.1 Márquezova tvorba

Jeho styl je plný nadsázek a fantastických motivů, které se objevují v místech všedního života. Společným rysem je vyprávění velkých příběhů, které roztrhají na mnoho bezvýznamných epizod, čímž se dílo stává záměrně nepřehledným. Čas podle něj neplyne, ale otáčí se dokola. Základními tématy pro něj jsou láska, smrt, samota a stárnutí. Svým postavám přikládá mytologické rozměry a legendární vlastnosti ještě dříve, než by si je jakýmkoliv svým jednáním zasloužily.

Oviedo říká, že Márquezova tvorba se dá rozdělit na dvě období: před *Sto roky samoty* a po nich. Ale stejně jako kniha ovlivnila samotného Gabriela Garcíu Márqueze, kdy se z obyčejného spisovatele stala legenda, tak ovlivnila i celkový pohled na hispanoamerickou literaturu.³ Mezi neznámější díla Márqueze patří, kromě *Sto roků samoty*, *Všechna špína světa* (1955), *Plukovníkovi nemá kdo psát* (1961), *Pohřeb velké Matky* (1962), *Oči modrého psa* (1962), *Zlá hodina* (1962), *Zpověď trosečníka* (1970), *Neuvěřitelný a tklivý příběh o bezelstné Eréndiře a její ukrutné babičce* (1972), *Podzim patriarchy* (1975), *Kronika ohlášené smrti* (1981), *Láska za časů cholery* (1985), *Generál ve svém labyrintu* (1989) *Žít, abych mohl vyprávět* (2001), *O lásce a jiných běsech* (1994) nebo *Na paměť mým smutným courám* (2004).⁴

2.3 Magický realismus

Márquez bývá obecně označován jako magickorealistický autor a právě román *Sto roků samoty* je označován jako reprezentativní dílo tzv. magického realismu. Dá se říci, že právě vztahy mezi reálným a fantazijním světem tvoří samotnou strukturu příběhu. Magický

3 Miguel Oviedo, José. *Historia de la literatura hispanoamericana. 4. De Borges al presente*. Madrid, 2001, s. 299-301

4 "Gabriel García Márquez - Bibliography". *Nobelprize.org*. Nobel Media AB 2014. Web. 31 Jul 2016. <http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1982/marquez-bibl.html>

realismus někdy bývá také označován jako „zázračné reálno“, zakládá se na silné tradici mytologie a ústní slovesnosti. Je jasné, že magický svět, mýty, legendy a pověsti přežívají až do dnešních dní právě v ústní lidové slovesnosti.

Jedná se o literární směr nebo literární techniku, ve které se prolíná reálná skutečnost se sny, mýty, legendami nebo i třeba halucinacemi, které jsou popsány jako něco zcela přirozeného a všedního, jako například zjevení Prudencia Aguilara po jeho smrti. Hranice mezi oběma světy je těžko postřehnutelná. Dá se říci, že zázračné a nereálné skutečnosti jsou v knize podávány, jako by byly samozřejmé a každodenní, jakoby magie tvořila součást běžného života, naopak reálné jevy (právě jako led nebo vlak) jsou považovány za fantastické. Nikdo se nepozastavuje nad věčným přízrakem mrtvého Josého Arcadia Buendíí, který i po své smrti dál sedí pod kaštanem, ale když José Arcadio oznámí objev, že Země je kulatá, považují ho za blázna. Ve své knize *Imaginace Hispánské Ameriky* se Anna Housková vyjadřuje následovně:

„V magickém realismu je všednost výslovně prostoupena iracionálními jevy, od předtuch a magických předmětů až po duchy zemřelých a zázračné události. V mytické narativní perspektivě jsou fantastické jevy součástí každodennosti- a zároveň všední věci mají fantastické vlastnosti.“⁵

Literární technika magického realismu se netýká pouze latinskoamerické prózy, nýbrž i autorů z Ruska nebo Kirgizie, například Čingize Ajtmatova (*Popraviště*) nebo Michaila Bulgakova (*Mistr a Markétka*).⁶ Ovšem právě hispanoamerická próza v technice magického realismu vyniká nad všemi ostatními. A to z jednoho důvodu, pouze v prostředí Latinské Ameriky lze najít tak dokonalou koexistenci, řekla bych až symbiózu magie a reálna. Zároveň

5 Housková, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky (hispanoamerická kulturní identita v esejích a románech)*. Praha, 1998, s.106

6 Prokop, Vladimír. *Přehled světové literatury 20. století*. 2004

se zde vedle sebe vyskytuje „autenticky americké“ s „neautenticky evropským“.⁷ Nicméně, je třeba se ptát, zda je možné, aby realismus, který jako takový se již z definice slova snaží o přesné znázornění skutečnosti, byl magický? Navíc, každý autor, který ve stylu magického realismu psal nebo se touto technikou alespoň zabýval, na tento problém nahlíží odlišně. Octavio Paz, například, vidí jako magické to, co se chová jako živé, jako živý organismus, „jako celek, ve kterém jsou jednotlivé části propojeny tajemným prouděním.“⁸ Naopak Julio Cortázar vidí magický realismus jako opak k racionalistické vizi světa.⁹ Cortázar dále dodává: schopnost magické vize měl v minulosti primitivní člověk, dnes ji má pouze básník – mág, který se svým magickým viděním světa podílí na jeho neustávající činnosti.“¹⁰

Zde je vidět, že spousta autorů (Paz, Cortázar) chápe magické jako něco společného pro všechny, něco univerzálního. Naopak Gabriel García Márquez v magickém vidí něco autentického, co je možné nalézt pouze v hispanoamerické literatuře, potažmo v celém hispanoamerickém prostředí.

2. 4 Macondský cyklus

Román *Sto roků samoty* je nejznámějším textem z velkého cyklu próz, který je někdy označen jako „cyklus o Macondu“. Všechny prózy z tohoto cyklu se odehrávají v jihoamerickém městě Macondo a odrážejí dějiny Latinské Ameriky od doby osvobození a občanských válek až po nástup severoamerického impéria, tedy od koloniálních časů minulého století až do šedesátých let 20. století. Macondo je buď přímo centrem dění povídky

7 Lukavská, Eva. „Zázračné reálno a magický realismus. (Alejo Carpentier versus Gabirel García Márquez). Brno, 2003, s. 9-23

8 Lukavská, Eva. „Zázračné reálno a magický realismus. (Alejo Carpentier versus Gabirel García Márquez). Brno, 2003, s. 154

9 Lukavská, Eva. „Zázračné reálno a magický realismus. (Alejo Carpentier versus Gabirel García Márquez). Brno, 2003, s. 124

10 Lukavská, Eva. „Zázračné reálno a magický realismus. (Alejo Carpentier versus Gabriel García Márquez). Brno, 2003, s. 11

či románu nebo se jí alespoň rámcově dotýká formou vzpomínky, atd. Jednotlivá díla „macondského cyklu“ ale nespojuje pouze Macondo, nýbrž i již zmíněné prolínání mýtu s historií, legendy s reálnem, zvláštní nadpřirozené jevy. Macondo je znázorňováno jako místo, kde je vše možné a realita nemá hranice.

Imaginární město Macondo se poprvé objevilo v díle *Všechna špína světa*. Macondo je zároveň dějištěm sto let dlouhé historie rodiny Buendía ve *Sto rocích samoty*. První zmíněná kniha macondský cyklus otevírá a ta druhá jej zavírá, když je město konečně smeteno z povrchu zemského, jak bylo předpovězeno ve spisech Melquíadese. Kromě těchto dvou děl se Macondo objevilo i v jiných spisovatelových knihách, jako například *Pohřeb Velké matky*. Macondo, jako imaginární město, bylo inspirováno reálnou vesničkou Aracataca, kde se G. G. Márquez narodil.

I přesto, že Macondo je jedna malá vesnice, později městečko, nesymbolizuje pouze toto, v knize *Sto roků samoty* se čtenáři může zdát, že Macondo symbolizuje i celou Kolumbii, možná i celou Latinskou Ameriku. Právě izolovanost a samota (nachází se uprostřed bažin a obrovských vodních ploch někde na úpatí hor, přesná poloha není známa) Maconda k této myšlence nabádá. Realitu Maconda tedy můžeme shrnout pomocí slov Luise Harssse, který tvrdí, že Macondo není důležité ani tak proto, čím je, ale kvůli tomu, co v nás vyvolává. Musíme proto změnit náš způsob vidění, hledat mezi řádky a dívat se na Macondo „vnitřními očima“, abychom odhalili jeho pravý důvod existence.¹¹

Osudy Maconda jsou podobné těm Kolumbie, bylo založeno skupinkou dobrodruhů, kteří přešli hory a díky své vlastní práci a pílí nechali Macondo vzkvétat. Byli daleko od civilizace, žili svým životem, měli a ctili svůj řád a pravidla a jediní, kdo do tohoto ráje na zemi občas pronikli, byli cikáni, kteří přiváželi různé vynálezy. Pak do toho všeho ovšem vtrhla válka o

¹¹ Harss, Luis. *Los nuestros*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 1969

moc v zemi, Macondo se zmítá uprostřed bojů mezi liberály a republikány, ocitá se chvíli pod nadvládou republikánů a chvíli pod nadvládou a tyranii liberálů. V této chvíli je velmi zřetelný rozdíl mezi politickou a vojenskou mocí, reprezentovanou liberály, republikány nebo i banánovou společností, a mezi přirozenou autoritou, kterou představoval José Arcadio Buendía, jeden ze zakladatelů rodu i osady. Do děje nakonec až osudově zasáhne banánová společnost. Společnost městečko i jeho obyvatele zneužije a pak zanechá zbídačené jejich osudu. Banánová společnost se stane pro městečkou zkázou. Macondo pozvolna upadá, až je smeteno z povrchu zemského.

Jaká je zde podobnost s dějinami Kolumbie, potažmo celého kontinentu? Může se zdát, že přechod dobrodruhů přes nepřekonatelné hory a bažiny, který přispěl k založení Maconda, připomíná cestu prvních Evropanů, kteří přepluli dříve nepřekonatelný Atlantický oceán za účelem usadit se na nových územích. Stejně tak občanská válka liberálů proti republikánům může připomínat boje o moc a vládu v zemi. I přesto, že původně občanská válka plukovníka Aureliana Buendíi vznikla ze zcela jiných důvodů, nakonec sám plukovník dochází k závěru, i když ne příliš šťastnému, že bojují jen a pouze o moc.

„Začátkem prosince konečně došlo k očekávané schůzce; mnozí předpokádali, že to bude nekonečná debata, netrvala však ani hodinu. Sešli se v rozpáleném návštěvním pokoji u hrací skříně, zakryté bílým prostěradlem a připomínající přízrak. Plukovník Aureliano Buendía tentokrát neusedl do křídového kruhu, nakresleného pobočníky. Posadil se mezi své politické poradce, zahalil se do vlněného ponča a mlčky vyslechl stručné návrhy vyslanců. Žádali za prvé, aby upustil od zásahů do pozemkového vlastnictví, aby tak znovu získal podporu liberálních statkářů. Za druhé, aby upustil od boje proti církvi, aby tak získali podporu katolického obyvatelstva. Konečně žádali, aby upustil od snah o zrovnoprávnění nemanželských a manželských dětí, aby tak byla zachována nedotknutelnost rodiny. „To

znamená,“ usmál se plukovník Aureliano Buendía, když dočetli, „že bojujeme jedině o moc.“
„Neztrácejte čas, doktore,“ řekl mu. „Důležité je, že od tohoto okamžiku bojujeme jedině o
moc.“¹²

Kolumbie poté, stejně jako Macondo, projde industrializací, která s sebou přinese i mnoho cizinců, kteří pak zcela změní tvář obou regionů.

Mario Benedetti se zmiňuje o Macondu také jako o obrazu celého světa a rodinu Buendíů pojímá jako symboliku lidstva.¹³ Vše zde připomíná mytický původ lidstva. A dokonce i počátky rodinné ságy Buendíů se časem promění v jakýsi mytický dávnověk. Příběh Maconda lze tedy vnímat jako příběh o zrodu, existenci i zániku celé lidské rasy. Zároveň zahrnuje vše patřící k lidské rase, sny, přání, hříchy, nectnosti, ale i prokletí, kterým je samota, která provází celý rod Buendíů. Rodina Buendíů je velmi početná, ale každý její člen a zároveň rodina sama o sobě, se utápí v samotě, stejně jako lidstvo. Čtenáři se to může zdát až ironické. Právě lidé, kteří se zdají být nejobklopenější davy příznivců, sympatizantů či známých, jsou v knize právě ti nejosamělejší. Vždyť i plukovník Aureliano Buendía, který měl s několika různými ženami 17 synů, poznal kouzlo lásky pouze jednou. José Arcadio Buendía, zakladatel rodu a Maconda, ke kterému dříve všichni obyvatelé chodili pro radu či souhlas, zůstal pod stromem na dvoře sám, sám jen se svými myšlenkami. Macondo, které opustila banánová společnost, je osamělé město, které čeká už jen zánik, stejně jako jeho obyvatelé.

12 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 133-134

13 Benedetti, Mario. La vigilia dentro del sueño. In *Recopilación de los textos sobre Gabriel García Márquez*. La Habana : Casa de Américas, 1969, s. 210 – 212

3. Sto roků samoty

Jak již bylo řečeno, román *Sto roků samoty* bývá označován jako typické dílo „magického realismu“ a také jako mistrovské dílo latinskoamerické prózy 20. století. Zároveň patří mezi nejznámější romány G. G. Márqueze. Poprvé byl vydán v květnu roku 1967 v Buenos Aires. Právě za tuto knihu obdržel autor v roce 1972 Premio Rómulo Gallegos. Kniha byla také zařazena do žebříčku 100 nejlepších knih ve Španělsku, Francii i Norsku, v několika kategoriích. Český překlad vyšel v roce 1971 zásluhou Vladimíra Medka.

3.1 Kompozice díla

Kniha vypráví příběhy rodiny Buendíů. Je rozdělena na 20 kapitol, ale žádná z nich nenese jméno. Navíc rozdělení kapitol není úplně zřetelné. Kniha má jednoho vypravěče, který není ani jednou z postav. Vypráví v *er- formě*, je vševidoucí, ale i přesto se o některých postavách dozvíme jen to, co vypravěč uzná za vhodné, nikoli celý jejich příběh. Zajímavé je, že hned několik dějových linií pak nakonec splývá v jednu, kdy je Macondo smeteno z povrchu zemského. Dá se říci, že uspořádání příběhu v prostoru je reálné a uspořádání v čase je chronologické s občasnými retrospektivními vsuvkami, jako právě hned na začátku:

„O mnoho let později, když stál před popravčí četou, vzpomněl si plukovník Aureliano Buendía na ono vzdálené odpoledne, kdy ho otec vzal k cikánům, aby si prohlédl led.“¹⁴

Hned po tomto úvodu ale následuje popsání odchodu José Arcadia Buendíi s jeho ženou Úrsulou a několika dalšími přáteli, putování horami a džunglí, založení Maconda a jeho výstavba a zvelebování. Nadále je popisován celkový rozkvět Maconda i jeho obyvatel až do občanské války a příchodu banánové společnosti. Kniha končí úpadkem Maconda a nakonec

¹⁴ García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 7

jeho definitivním smetením z povrchu zemského.

Nicméně, časová rovina není tak jednoduchá, jak by se mohlo zdát. Román je zrcadlem neustálého plynutí času, vše se nenávratně mění, ale zároveň se některá období opakují, postavy stárnou a umírají. Může se nám zdát, že čas se točí, je cyklický, ale zároveň se ne vždy chová stejně.

„Potřebujeme železnici,“ prohlásil. Bylo to poprvé, kdy v Macondu ono slovo uslyšeli. Při pohledu na náčrt, který Aureliano Triste nakreslil na stůl a který byl přímým potomkem výkresů, jimiž José Arcadio Buendía doprovodil svůj plán sluneční války, utvrdila se Úrsula v názoru, že čas se opravdu otáčí kolem dokola.“¹⁵

Čas ubíhá pokaždé jinou rychlostí, někdy čas ubíhá závratnou rychlostí, někdy se úplně zastaví, je značně složité se v těchto časových liniích orientovat. Tohoto jevu si nevšimá pouze čtenář, nýbrž někdy i samotné postavy. K této rozvinuté hře s časem, jakési časové smyčce, napomohlo autorovi i střídání mužských jmen v rodu Buendíů, což spolu s časovými přeskoky činí čtenáři knihy značné obtíže. Vcelku pravidelně se střídají jména Aureliano a Arcadio, jejichž nositelé se vyznačují i podobnými charakterovými vlastnostmi nebo osudy. Krom toho, v knize se kromě jmen opakují i podobné, někdy i zcela totožné, situace. Je zde vidět, že členové rodiny neustále myslí na minulost, zdá se, že někteří jsou v ní přímo uvěznění.

„Zato Úrsula nedokázala zakrýt nejasný neklid. Vytrvalé opakování těchž jmen v dlouhé historii jejich rodu jí umožňovalo dojít k závěrům, které jí připadaly nepochybné. Aureliánové byli samotářští, ale bystrého ducha; José Arcadiové byli vznětliví a podnikaví, byli však poznamenáni tragickým znamením.“¹⁶

15 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 174

16 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 144

Při čtení *Sto roků samoty* nám v některých chvílích přijde, že ne jenom události v rámci této knihy se opakovaně vracejí a napadá nás, že „čas se otáčí kolem dokola“, ale i určitá témata se objevují stejně cyklicky, jako například jména a obsese členů rodiny Buendía. Toto střídání jmen, doprovázené i podobnými vlastnostmi a osudy, je ale jednou narušeno: José Arcadio Segundo byl velmi podobný, vzhledem i chováním, plukovníku A. Buendíovi, naopak jeho bratr, Aureliano Segundo, se nejvíce podobal svému dědovi, José Arcadiovi.

Co se týče prostoru, děj se odehrává v Macondu, které bylo založeno José Arcadiem Buendíou, jeho manželkou Úrsulou a několika dalšími přáteli. Macondo je fiktivní městečko, jehož existence ale byla inspirována rodným městem G. G. Márqueze, Aracatacou.

Sám Gabriel García Márquez pak dodává: „Přestože v tomto románu existují létající koberce, mrtví znovu ožijí a jsou zde deště květin, je to snad nejméně záhadná kniha ze všech mých knih, protože autor se zde snaží vést čtenáře za ruku, aby se v žádné chvíli neztratil, ani aby nezůstalo žádné nejasné místo.“¹⁷

3.2 Stručná synopse díla

Jak už bylo několikrát zmíněno, příběh vypráví o šesti generacích jedné rodiny, rodiny Buendíů. José Arcadio Buendía a Úrsula Iguaránová vyrůstali spolu v jedné osadě a už od chvíle jejich narození bylo jasné, že se jednoho dne vezmou. Ale jejich příbuzní je od svatby zrazovali. José Arcadio Buendía byl totiž Úrsulin bratranec. Manželské spojení příbuzných totiž znamenalo, že žena bude rodit ještěrky nebo děti s prasečím ocáskem. José Arcadio Buendía se ale nedal zviklat a Úrsulu si stejně vzal. Ta se ale předpovědi natolik zalekla, že odmítala plnit své manželské povinnosti ze strachu, že se předpověď o dětech s prasečím ocáskem vyplní. Po vesnici se ale začalo povídat, že vina je na straně Josého Arcadia Buendíi,

¹⁷ Harss, Luis. *Los nuestros*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 1969, s. 418

že je impotentní. Tato situace vyvrcholila jedné neděle, kdy kohout Josého Arcadia Buendíí při kohoutích zápasech porazil kohouta Prudencia Aguilara, který porážku neunesl a panenství a bezdětnost Úrsuly vmetl J. A. Buendíovi do tváře. Ten Prudencia Aguilara v čestném souboji zabil. I přesto, že se jednalo o čestný souboj, J.A. Buendía byl plný výčitek a tížilo ho svědomí. Několikrát v noci potkal ducha Prudencia Aguilara u nich doma, na dvorku nebo v kuchyni, jak si snaží zacpat otvor po oštěpu, kterým ho Buendía zabil. Nakonec José Arcadio Buendía rezignoval a rozhodl se osadu opustit.

„Ať je po tvém, Prudencio,“ řekl mu. „Odstěhujeme se odtud, jak to jen nejdál půjde, a nikdy se už nevrátíme. A teď jdi klidně spát.“¹⁸

A tak začalo téměř dvouleté putování rodiny Buendíových a dalších jejích přátel. Jednoho dne se utábořili na břehu řeky. José Arcadio Buendía té noci ve svém snu uviděl zářící a vzkvétající město. Rozhodl se, že zde založí vesnici, které dají jméno, které rovněž uviděl ve snu. Macondo. Město postupně vzkvétalo a rozšiřovalo se. José Arcadio Buendía byl zaneprázdněn výchovou svých synů, Aureliana a José Arcadia. Zakrátko se chlapcům narodila sestřička, Amaranta.

Toho času občas do vesnice dorazili cikáni, kteří do Maconda přinesli led, létací rohož, magnet, lupu, dalekohled, kompas nebo objev toho, že Země je kulatá. José Arcadio Buendía kouzlu jejich objevů a vynálezů vždy propadl. Úrsula se mezitím starala o dům, zahrady i hospodářství. S cikány ztratila trpělivost ve chvíli, kdy jí manžel roztavil všechno naspořené zlato za účelem zdvojnásobit jeho množství. To se samozřejmě nepovedlo. I přesto, že obyvatelé Maconda před jejími kejkly varovala, cikáni se vrátili a obyvatelé podlehlí své zvědavosti. Vrátil se i Melquíades a přinášel zubní protézu.

¹⁸ García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 23

Jednoho dne José Arcadio, jejich nejstarší syn, odešel s cikány. Vliv na to měl i jeho románek s Pilar Terneroovou, který skončil jejím těhotenstvím. Úrsula se jej okamžitě vydala hledat a zanechala vše doma, dokonce i malou Amarantu. Vrátila se až po pěti měsících.

Syn José Arcadia a Pilar Terneroové dostal jméno José Arcadio, ale říkalo se mu prostě jen Arcadio. Vzhledem k tomu, že jeho otec odešel s cikány, byl svěřen do výchovy Úrsule, která ale již neměla tolik času, takže ho, spolu s Amarantou, vychovávala indiánská pomocnice Visitación. Z Maconda, dříve tak poklidného a osamoceného města, se najednou stalo velmi živé a rušné městečko s obchody, trhy, dílnami a dokonce i obchodní cestou. Kromě cikánů do městečka začali proudit i arabští obchodníci, ale José Arcadio se s cikány nevrátil.

Jednoho odpoledne přišla do domu Buendíových Rebeca. Byla to malá holčička, která přišla spolu s obchodníky. Měla s sebou jeden dopis, kufřík, houpací židličku a pytel s kostmi svých rodičů. Podle dopisu byla Rebeca Úrsulinou sestřenicí. Zůstala tedy u Buendíových.

Městečko dál vzkvétalo, stejně tak dům Buendíových. Aureliano, který se věnoval své zlatotepecké dílně, se zamiloval do jedné z dcer soudce dona Apolínara Moscote, Remedios. Z nešťastné lásky se uchýlil i do náruče Pilar Terneroové, stejně jako dříve jeho bratr. Z tohoto spojení pak vzešel jeho syn, Aureliano José. Jeho nešťastnou lásku (Remedios byla totiž ještě malé dítě) dokázala pochopit jen Rebeca, která byla nekonečně zamilována do Pietra Crespiho, italského učitele tance. Nakonec bylo dovoleno, aby se Rebeca provdala za Pietra Crespiho a Aureliano si vzal Remedios, nešťastná zůstala jen Amaranta, která tajně Pietra milovala.

Bohužel, chvíli před svatbou zemřel Melquíades. Jeho pohřeb byl prvním v Macondu. Na náhrobku měl vyryto jen to, co o něm věděli. *Melquíades*. Za chvíli po jeho smrti José Arcadio Buendía podlehl svým přeludům, že je stále pondělí, i přesto, že byla středa. Toto

zjištění jej natolik rozlítilo, že začal běsnit a rozbíjet vše, co mu přišlo pod ruku. Nakonec ho několik statných mužů muselo chytit a odvléct pod strom na dvoře, kde ho svázali. Pod tímto kaštanem José Arcadio zůstal až do své smrti.

Aureliano Buendía se oženil s mladičkou Remedios, ale svatba Rebecy a Pietra Crespiho byla opět odložena. Když už měla Rebeca týden před svatbou, zastihla ji nečekaná a tragická situace. Malá Remedios, manželka Aureliana, zemřela. Rodina se pohroužila do období smutku, o malého Aureliana Josého začala pečovat Amaranta.

Jednoho odpoledne se vrátil José Arcadio, starší bratr Aureliana. Většinu dne prospal a v noci hýřil v ulicích Maconda. Ovšem Rebeca, snoubenka Pietra Crespiho, mu zcela podlehla. Za několik dní se dali oddat. I přesto, že nebyli pokrevními sourozenci, Úrsula jim toto neslušné a nedůstojné chování neprominula a oba je vyhodila z domu. José Arcadio a Rebeca se tedy odstěhovali, najali si svůj domek a tam spolu žili. Pietro Crespi svoje odmítnutí nesl statečně, i nadále docházel k Buendíovým na obědy a nakonec se zamiloval do Amaranty. Chtěl ji požádat o ruku, ale Amaranta řekla, že nejdříve by se měli lépe poznat. Když ji poté požádal znovu u ruku a ona jej zase odmítla, spáchal sebevraždu.

Aureliano se vzpamatoval z otřesu, který pro něj znamenala Remediosina smrt. I nadále se stýkal s otcem Remedios, donem Apolinarem Moscotem, který jej zároveň zahrnul do politického dění v zemi, objasnil mu rozdíly mezi konzervativci a liberály. Don Apolinar Moscote liberály odsuzoval, ale Aureliano se jejich hledisko zamlouvalo. Když ale Aureliano viděl, že konzervativní vláda je schopná zfalšovat výsledky voleb, usoudil, že liberálové půjdou do války. A Aureliano bylo jasné, že by se k liberálům přidal.

Když válka vypukla, Aureliano Buendía opravdu sebral chlapce z Maconda, spolu se svým přítelem Gerineldem Márquezem, a vyrazil do války proti konzervativnímu zřízení, zároveň

se jmenoval plukovníkem Aurelianem Buendíou.

„Plukovník Aureliano Buendía vyvolal dvaatřicet ozbrojených povstání a ve všech byl poražen. Se sedmnácti různými ženami zplodil sedmnáct synů a všichni byli povražděni během jediné noci, dříve než nejstarší z nich dosáhl pětatřiceti let. Unikl čtrnácti atentátům, třiasedmdesáti léčkám a jedné popravčí četě. Přežil dávku strychninu v kávě, která by byla stačila zabít koně. Odmítl Řád za zásluhy, který mu propůjčil prezident republiky. Byl vrchním velitelem všech revolučních vojsk a podle názoru vlády nejnebezpečnějším mužem v celé zemi, poroučel a soudil od jedné hranice až po druhou, nikdy však nedovolil, aby ho někdo vyfotografoval.“¹⁹

Arcadiovi se mezitím narodila dcera, kterou měl se Santa Sofíou de la Piedad. Bohužel nedlouho poté byl konzervativními vojsky zastřelen, narození svého druhého dítěte se nedožil. Santa Sofia de la Piedad dala děvčeti jméno Remedios a dvojčatům, která se narodila až po smrti Arcadia, dala jméno José Arcadio Segundo a Aureliano Segundo. O všechny se starala Amaranta.

Pak válka skončila. Plukovník Aureliano Buendía byl zajat a odsouzen k trestu smrti, který měl být vykonán v Macondu, dle jeho posledního přání. Nikomu z vojáků se ale do vykonání rozsudku nechtělo, když se přeci jen odhodlali, těsně před popravou je odzbrojil José Arcadio, popravě zabránil a plukovníka zachránil. Tím se ale rozpoutala nová válka, plukovník Aureliano Buendía byl jmenován velitelem všech revolučních jednotek.

José Arcadio, který zabránil popravě, zemřel za velmi zvláštních okolností. Všude byl cítit střelný prach, ale nikde na těle nebyla nalezena vstupní rána po kulce ani nebyl slyšet výstřel. Rebeca zůstala zavřená až do své smrti v domě, nikdy nevycházela, s nikým se nestýkala a

¹⁹ García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 84

pomalu se na ní zapomnělo. Nedlouho poté zemřel i José Arcadio Buendía, zakladatel Maconda.

Válka nakonec skončila podepsáním příměří, když plukovníkovi došlo, že již nebojuje o nic, jen o moc. Po podepsání míru se plukovník střelí do prsou, ale rána projde tělem a životně důležité orgány mu nezasáhne. Nakonec se vrátí domů a od politiky se značně distancuje. Uzavře se ve své zlatotepecké dílně, kde vyrábí zlaté rybky, které ale pokaždé roztaví a znovu vyrobí.

Mezitím z dvojčat, Aureliana Segunda a José Arcadia Segunda, vyrostli muži. Aureliano Segundo se oženil s Fernandou del Carpio, která mu dala syna, José Arcadia. Aureliano Segundo se kromě rodiny věnoval i luštění Melquíadesových pergamenů, občas se samotným Melquíadesem i rozmlouval. José Arcadio Segundo naopak začal pomáhat otci Antoniovi Isabelovi, který ho připravoval k prvnímu přijímání. Aniž to o sobě věděli, oba si našli milenkou, ženu jménem Petra Cotesová, ale nakonec s ní zůstal jen Aureliano Segundo. Aureliano Segundo si byl jist, že Petra Cotesová napomáhá plodnosti jeho chlévů, takže s ní žil, se souhlasem jeho manželky Fernandy del Carpio. I přesto, že Aureliano Segundo většinu času trávil u Petry Cotesové, pořád byl ženatý s Fernandou, která mu dala ještě dceru, Renatu Remedios, které všichni říkali prostě Meme. Aurelianovy chlévy a kurníky se rozrůstaly neobyčejnou rychlostí. A právě tak Macondo. José Arcadio Segundo dokonce začal snít o zavedení lodní dopravy, začal čistit a upravovat koryto řeky, až jednou se mu podařilo do Maconda připlout na velké pramici. Nicméně, to byla první a taky poslední loď v Macondo. Aureliano Segundo si, vzhledem k nově nabytému majetku, liboval v hýření a organizování nekončících pitek. Jedním z důvodů pro takovou oslavu byl i příchod synů plukovníka Aureliana Buendíi, všech sedmnácti. Většina pak odešla, ale jeden z jeho synů, Aureliano Triste, v Macondo zůstane, najde si dům a začne stavět fabriku na led, dál se věnuje pokusům

zavést do Maconda železnici. Nakonec se mu přeci jen podaří spojit Macondo s okolním světem pomocí železniční tratě, kromě toho přiveze i gramofon, telegraf nebo kino. Macondo neobyčejně vzkvétá, je zaplaveno cizinci, obchodníky, kramáři. Spolu s dalšími nově příchozími obchodníky se do Maconda dostává i banánová společnost a Macondo zkrátka zasáhla banánová horečka.

Během tohoto rozkvětu dospěla i Krásná Remedios, nádherná slečna, která popletla hlavu několika mužům, ale nebyla stvořena pro každodenní život. Opomíjela ustálené zvyky a návyky, vše si zjednodušovala ke svému pohodlí. Úrsula se snažila uchránit jí od návalu cizinců v jídelně a dalších, kteří její přirozenost chápali jako nekonečnou provokaci. Krásná Remedios ale ničemu z toho nevěnovala pozornost. Jednoho dne Krásná Remedios vstoupila na nebesa.

Klid v městečku narušilo, kromě nanebevstoupení Krásné Remedios, kruté a nelítostné vyvraždění šestnácti synů plukovníka Aureliana Buendíi, kteří byli všichni od poslední návštěvy poznamenáni popelavým křížem na čele. V bezpečí zůstal jen Aureliano Amador, který utekl do hor.

José Arcadio odešel na studia do semináře a Meme byla dovezena do klášterní školy. Nikdo z obyvatelů městečka si neuvědomuje, že obrovský rozkvět je zároveň začátkem jejich konce. Banánová společnost, díky které se nejprve Macondo dostane na vrchol svého rozkvětu, se zároveň stane zkázou pro Macondo. Noví obyvatelé odtlačí původní obyvatele do ústraní, zavádí do Maconda nové zvyky, módu a nové starosti, nic už není jako dřív, v domě Buendíů má hlavní slovo Fernanda, Úrsula je totiž slepá a na všechny práce už nestačí a Amaranta tká svůj rubáš, takže na nic jiného jí nezbyvá čas. V tomto ruchu, v polovině října, zemřel plukovník Aureliano Buendía., nedlouho po něm i Amaranta. Další rána, která Buendíovy

zasáhla, bylo těhotenství Meme, která na nátlak Fernandy Macondo opustila. Fernanda ji odvezla do kláštera ve svém rodném městě. Pak se vrátila vlakem do Maconda. O pár měsíců později donesli ke dveřím Fernandy Memina syna, Aureliana. V Macondu se mezitím schylovalo ke stávce, která byla velmi násilně potlačena (všichni stávkující byli postřílení a odboroví vůdci vyhlazeni), banánová společnost z města odešla spolu s ní i mnoho obchodníků a podnikatelů a Macondo se pomalu dostalo do úpadku, který trval až do jeho konce. Městečko začnou sužovat velké deště, které nakonec trvají 4 roky, 11 měsíců a dva dny. Macondo bylo pustošeno dešti, někdejší blahobyt, kterým město překypovalo, byl odplaven. Zvířata zahynula nebo utekla do hor. Zásoby docházely. Ulice byly rozbahněny, většina přistěhovalců Macondo raději opustila. Civilizace, která měla přinést pokrok, se stala pohromou.

Úrsula řekla, že nezemře dřív, než ustanou deště. Opravdu, po skončení dešťů Úrsula zemřela. Ale ještě předtím dala znovu do pořádku celý dům, který byl po období dešťů stejně zbídačený jako celé městečko.

Amaranta Úrsula odjela do Evropy, José Arcadio Segundo dál seděl v Melquíadesově pokoji, kde také později zemřel. Ve stejný okamžik zemřel i jeho bratr, Aureliano Segundo. Aureliano se dal do luštění Melquíadesových pergamenů. Domů se vrátil José Arcadio, který opět trochu zvelebil dům, který od Úrsuliny smrti chátral. Zde zůstal až do své smrti. Po jeho smrti se domů vrátila Amaranta Úrsula a Aureliano se do ní zamiloval. Amaranta Úrsula otěhotněla. Narodil poslední člen rodiny, Aureliano narodil se ale s prasečím ocáskem, matka po porodu zemřela. Aureliano neunesl svůj žal ze smrti Amaranty Úrsuly a domů se vrátil až druhého dne, v té chvíli už dítě bylo mrtvé, sežrané mravenci. Vzpomněl si na jeden verš z Melquíadesových pergamenů:

„Toho prvního přivázali ke stromu a posledního žerou mravenci.“²⁰

Aureliano se vrhl na luštění pergamenů kde bylo předurčeno, aby je rozluštil a ve kterých zároveň stálo, že rod Buendíů a s ním celé Macondo skončí, až se narodí dítě s prasečím ocáskem. Aureliano četl o narození Krásné Remedios, o dvojčatech k nerozeznání, o osudech rodu Buendíů. Začal se zvedat lehký vánek, který postupně sílil. Když došel k vlastnímu početí a poznal svůj vlastní původ, byl už vítr velmi silný. Dostal se k části, kde bylo psáno, že ve chvíli, kdy Aureliano rozluští poslední stránku pergamenů, bude Macondo a s ním celý rod Buendíů zničen, navždy smeten z povrchu zemského.

„Ještě než došel k poslednímu verši, stačil však pochopit, že z oné místnosti už nikdy nevyjde, neboť je souzeno, že ono město (anebo zrcadlení) bude smeteno větrem a vymazáno z lidské paměti v okamžiku, kdy Aureliano Babilonia rozluští poslední pergamen, a všechno, co v nich stojí, že je neopakovatelné odevždy a navždy, poněvadž rodům, odsouzeným ke sto rokům samoty, se nové příležitosti na této zemi už nikdy nedostane.“²¹

3.3 Charakteristika hlavních postav

Jsou postavy, které se čtenáři v paměti uchytí, na které z určitých důvodů prostě nezapomene. Mezi ně určitě patří postava Úrsuly Buendíové, dříve Iguaránové. Se svým manželem a zároveň bratrancem překročila hory a založila Macondo. Úrsula Iguaránová Buendíová je v knize považována za ženu činu, je velmi rázná, přísná, energická a pracovitá, neúnavná a velmi obětavá, zároveň tvrdohlavá a neústupná, ostatně jako všechny ženy z rodu Buendíů. Jak píše autor, byla drobné postavy a železných nervů. Je hlavou rodiny, záleží jí na blahu všech členů rodiny. Dožije se úctyhodného věku. Dle mého názoru představuje ne jen

20 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 317

21 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 318

rodinu Buendíů, ale i celé Macondo, protože je vidět, právě na dlouhých deštích, jak strádá Macondo, strádá i Úrsula. Nebo naopak. Také je propojena s domem, který vystavěla, několikrát přestavěla a po celou u dlouhou dobu, než ztratila zrak, udržovala v pořádku a čistotě.

Úrsula je zdrojem všech pověr, mýtů, legend a příběhů o dětech, co se rodí s prasečím ocáskem nebo jako ještěrky. Jejím předobrazem se nepochybně stala babička Gabriela Garcíi Márqueze, u které vyrůstal.

Další postavou je José Acadio Buendía, manžel Úrsuly, zakladatel Maconda. Jeho dobrodružná povaha mu umožnila ve chvíli, kdy byl následkem svého činu pronásledován svědomím, opustit teplo domova a stabilní útočiště a překonat nástrahy cesty do neznámého. Po založení Maconda se z něj stane vůdčí typ, velmi respektovaný všemi obyvateli. I přesto, že je velmi sebevědomý, cílevědomý a zvědavý muž s vášní pro vědu, nic nedotáhne do konce, je velmi přelétavý, snadno se nadchne pro něco nového, v cikánech vidí nositele pokroku, vědění. Je vynalézavý, až takový bláznivý snilek. Obdivuje alchymii, vědu a vynálezy. Vyměňoval s cikány jejich objevy, které pak přezkoumával a snažil se přijít na nové způsoby jejich využití. Například magnety, které získal za mezka a stádo koz od cikána Melquíadese, se snažil použít k dobývání zlata ze země. Lupu se pokusil proměnit ve válečnou zbraň a zavést tak sluneční válku. Vynálezy jej natolik pohltily, že se přestal starat o hospodářství i o Macondo a celý čas se soustředil jen na nové objevy a nové přístroje. Dříve vystupoval jako „starosta“ obce, rozděloval půdu a dobytek, usiloval o rozkvet obce, každému vybral místo pro dům tak, aby měl stejně blízko k vodě a aby na něj dopadalo slunce stejnou měrou tak , jako na všechny ostatní. Ale touha po vědění byla silnější. Od Melquíadese, se kterým navázal přátelský vztah, získal i alchymistickou laboratoř. Bohužel, skončí uvázaný u stromu, protože rodina jeho posedlost vynálezy nechápe a hlavně už nechce dále snášet jeho

výstřelky.

Plukovník Aureliano Buendía je postava, která čtenáři utkví v paměti. Jeho postava byla inspirována Márquezovým dědečkem, který byl rovněž plukovníkem v kolumbijské občanské válce. Plukovník je velmi nadaný, ale už od narození velmi osamělý. Zpočátku jej s bratrem spojuje jistá forma spiklenectví, která ale skončila s bratrovým odchodem. Doopravdy zažil jen jednu lásku, k malé Remedios, která ale zemřela ve velmi mladém věku jen chvíli po svatbě. Od té doby by čím dál tím víc osamělejší. Není pravda, že by už nebyl schopen citu nebo lásky. S otcem jej spojoval zájem o alchymii a zlatotepectví. Když začala občanská válka, přidal se na stranu liberálů. Stal se z něj vůdce revolučních vojsk, ale i přesto, že jako vojevůdce byl obklopen mnoha lidmi, nikdy nebyl osamělejší. Když se, po podepsání míru, vrátil do Maconda, uzavřel se do sebe, do své zlatotepecké dílny a věnoval se výrobě zlatých rybek. Aureliano byl, stejně jako všichni nositelé tohoto jména, velmi inteligentní, přemýšlivý, samotářský. Právě plukovník představuje tu nejosamělejší osobu v Macondu, potažmo v celé knize.

Další důležitou postavou je plukovníkův bratr, José Arcadio, ale důležitější než on sám bylo to, co představovalo jeho jméno, neboť všichni Arcadiové si byli dost podobní. Byli mohutné a mužné postavy, dost podobné José Arcadiemu Buendíovi, velmi silní, rozhodní, vznětliví, impulzivní, podnikaví a umanutí. Zároveň byli ale všichni poznamenáni tragickým osudem, jak podotkla Úrsula.²²

Je třeba zmínit i další ženskou postavu, která ač se zdá nevýrazná, provází čtenáře téměř celým románem, občas je spíše v pozadí, ale to z ní nedělá méně významnou postavu. Amaranta byla nesmírně silná žena, velmi houževnatá, celý život ji provází její nenávisť k Rebece, které dal přednost Pietro Crespi, do kterého byla Amaranta zamilovaná. Mužům

²² García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 144

nikdy příliš nevěřila, až do smrti zůstala pannou, což je další projev její síly a houževnatosti., nicméně, ne jen z těchto důvodů odmítá lásku, má strach z konfrontace se svým srdcem a city, raději se oddává samotě. Nemohla se vyrovnat své matce, Úrsule, co se týče energie, přísnosti a pracovitosti, ale byla velmi vytrvalá, pilná, pomohla vychovat své synovce a neteře, starala se o ně a pečovala o ně, ke všem dětem cítila lásku, ačkoliv vlastní děti nikdy neměla.. Zemřela velmi klidná a vyrovnaná, smrt se jí ohlásila dlouho dopředu.

Další postavou je i prostor, ve kterém se příběh odehrává, Macondo. Stejně jako rodina Buendíů představuje i vývoj jedince, od doby, kdy bylo založeno jako malá osada, s čistými, prosotornými ulicemi. Postupně se rozvíjelo a rostlo, přicházeli noví obyvatelé, nové příběhy, Macondo se měnilo v rušné a stále živé městečko, zasažené revolučními válkami, industrializací a stávkami, ničivými dešti a suchem, vzestupem a pádem, až zcela zaniklo. Stejně jako se průběh dějin a událostí podepsal na tváři Úrsuly, celé rodiny Buendíů i ostatních obyvatel, tak se tento průběh podepsal i na tváři Maconda. Macondo se vyvíjelo tak, jak se vyvíjel celý svět.

3. 4 Srovnání knihy s dějinami Kolumbie

Jak už byl mnohokrát řečeno výše, Macondo není jen obyčejným prostorem, ve kterém se odehrává děj knihy, nýbrž reprezentuje celou Kolumbii, potažmo i kontinent a jeho dějiny. Ve vleklých občanských válkách plukovníka Aureliana Buendíi můžeme pozorovat odraz kolumbijské občanské války, tzv. „tisícidenní“, v letech 1899-1902, dále také příchod a negativní působení banánové společnosti United Fruit Company, která ve velké míře změnila sociální a ekonomickou strukturu celé oblasti. Vliv na tyto změny měla i mohutná imigrační vlna, naopak po odchodu United Fruit Company zase mohutný odchod obyvatelstva.

Takzvaná „tisícidenní válka“, která vypukla v letech 1899-1902 byl ozbrojený konflikt mezi konzervativci a liberály (přesně jako v knize *Sto roků samoty*). Tato válka nijak nevyřešila vzniklé spory mezi oběma stranami, pouze zanechala v Kolumbii chaos a krizi. Ještě horší vliv pak na Kolumbii měla United Fruit Company, severoamerická společnost, která vznikla koncem 19. století a orientovala se na obchod s tropickým ovocem. V případě Kolumbie a Maconda tento hlavní produkt představovaly banány. Macondo v knize a Kolumbii v reálu zachvátila nejprve banánová horečka doprovázená hromadnou imigrací obyvatelstva. Tento rozkvět trval přibližně od roku 1904 do konce 1. světové války. Mohutná imigrační vlna přeměnila dříve poklidnou zemědělskou vesnici v přelidněné a rušné městečko, které bylo plné nově příchozích obyvatel a hlavně cizinců, místní se stali jen nepatrnou menšinou. Původní obyvatelé velmi rychle podlehli vlivům a návykům nově příchozích obyvatel. Tento jev se objevuje i v románu, Macondo zachvátí banánová horečka, jeho tvář se zcela změní a obyvatelé se více a více snaží přiblížit nově příchozím.

Když United Fruit Company odejde, stále častěji se opakují konflikty mezi zástupci společnosti, kteří ještě zůstali, a námezdními dělníky, kteří byli velmi nespokojeni s pracovními podmínkami. Dělníci nakonec dovedli konflikty až do stávký v roce 1928, která byla násilně potlačena. Tato skutečnost je reflektována v románu *Sto roků samoty*, kde jsou všichni stávkující na nádraží postříleni. V obou případech po tomto incidentu valná většina obyvatel z městečka odejde. Může se zdát, že jak v reálu, tak v knize stav městečka reflektuje duševní i fyzický stav zbylých obyvatel. Všichni se ocitli v naprosté prázdnotě a opuštěnosti, izolaci a samotě.

4. Samota

Samota je v názvu knihy, prostupuje celým dějem, zasáhne osud každé z postav, ale je otázka zda šlo o samotu či osamění a zda to byla touha autora po samotě či jeho osobní osamění, které jej dovedly k napsání tohoto díla.

Podle moderní vědy je samota objektivní stav jedince, který nemá dostatek kontaktů s jinými lidmi a uniká tak ze svého sociálního prostředí. Jedinec se může uchýlovat do samoty z různých důvodů:

- dobrovolně (načerpání síly, přemýšlet bez vyrušování)
- pod tlakem vnějších sil, přesto však vlastním rozhodnutím (v důsledku obav)
- zcela nedobrovolně, pod tlakem vnějších okolností (konáním jiných osob)

Se samotou je často zaměňována osamělost jež je však subjektivním emočním stavem jedince, který, často v reakci na svou osamělost, zažívá mocnou touhu po kontaktu s jinou osobou nebo jinými lidmi.

Většina lidí si neuvědomuje nebo nepřipouští, že samota obklopuje každého z nás, že samota je v každém z nás, že když se rodíme, jsme sami, když umíráme, jsme sami, když jsme chudí a neúspěšní, rozhodně jsme sami, když jsme na vrcholu a bohatí a známí, jsme sami rozhodně také. Pokaždé je to jiné a přesto je to stále samota. Ale ne osamění.

Na druhou stranu se lidé už po staletí a dnes, díky ztrátě soukromí vývojem nových komunikačních technologií ještě více, snažili uniknout z kolotoče života do samoty. Lidé touží alespoň na chvíli po samotě, kde by našli sami sebe, ale bojí se osamělosti, v níž by zůstali uvěznění. Pro rozeznání žádoucí samoty od osamělosti nám může nejlépe posloužit

otázka, zda dotyčný člověk volí omezení sociálních interakcí s druhými lidmi dobrovolně, nebo zda jej k tomu nutí vnější podmínky, jako je ztráta blízkých, nepřijetí druhými, či vnitřní podmínky, třeba uzavírání se do sebe ze strachu před hodnocením ze strany okolí. Zatímco samotu člověk využívá proto, aby unikl ze svého sociálního prostředí, poodstoupil od své životní situace, eventuálně ji přehodnotil a hledal nová řešení, načerpal sílu či se vyrovnal s životními změnami, osamělost znamená ztrátu vztahů, pocit, že nemáme nikoho blízkého s kým se můžeme podělit o své prožívání, komu důvěřujeme a kdo nás bezvýhradně přijímá. Samotu volíme proto, abychom nějakou hodnotu získali, u osamělosti hodnoty jen ztrácíme, aniž na jejich místo přicházejí další. Je pochopitelné, že se člověk osamělosti bojí a snaží se jí vyhnout.

Se slovem „být sám“ obvykle člověka napadnou spíše negativní asociace – osamocenost, opuštěnost, ohrožení, nejistota, nuda. Samota ovšem není jen absence druhých, ale zejména setkání se sebou a se svým prožíváním. V historii i v současné náboženské praxi byla samota jednou z nezbytných podmínek pro to, aby se člověk mohl setkat s hlubinami své duše. Rytíři noc před svým pasováním trávili o samotě. Mnišský způsob života život o samotě vyžadoval, původní řecký výraz slovo „mnich – monachos“ znamenalo „jediný, samotný, dlící v samotě“.

V dnešní době se spíše lidé o samotu snaží a úplně nejhůře se získává tam, kde je těžké udržet hranice vůči druhým, tam, kde má člověk pocit, že by měl být druhým stále k dispozici, tedy v rodině. Navíc každý člověk má potřebu samoty individuální. Vědomí smrti a osamělosti nám umožňuje žít svůj život autenticky a odpovědně. Problematika osamělosti nás nutně vede do oblasti mezilidských vztahů, člověk v průběhu svého života hledá různé způsoby, jak ve své osamělosti spočinout. Od ostatních jsme odděleni, každá zkušenost je naše vlastní, nikdo jiný za nás žít nemůže. Žádný vztah nemůže základní (existenciální) osamělost odstranit, může ji pouze mírnit. Každý z nás je v bytí sám.

Paradoxní je, že vědomí odloučenosti nás s druhými lidmi spojuje, protože skrze vědomí vlastní oddělenosti si mohu uvědomit, že ostatní, jsou na tom stejně. Setkání se samotou člověku nakonec umožní navázat hluboký a smysluplný kontakt s druhým člověkem.

Stejně tak paradoxně nás dovede pochopení osamění ve chvíli smrti a z toho vyplývající pocity základní odloučenosti člověka, ke snaze vzájemného propojení a kontaktu v době před smrtí.

V dnešní době se samota a izolovanost po určitou dobu a pod dozorem lékaře používá terapeuticky. Jedinec se díky této zkušenosti stává méně zatížený obrannými mechanismy, je více vnímavý k vlastnímu tělu a prožívání. Člověk je schopen si plněji uvědomit vlastní emocionální a myšlenkové vzorce, což je východisko možného přerušování návykového jednání (Borrie, 1990). Léčí se tak např. závislosti na návykových látkách, na jídle, léčí se tak chronický stres.²³

Výše uvedené mne dovedlo k velmi dlouhému uvažování o tom, zda šlo v díle o literární nadsázku a samota se prolíná s osaměním a je zaměňováno jedno s druhým neúmyslně nebo šlo o záměr autora a jeho vlastní prožívání, již od dětství naplněné osaměním a posléze i určitým typem samoty, ovlivnilo natolik jeho samotného, že promítl do svých jednotlivých postav samotu, osamění, izolovanost. Vetknul jí rodině i společnosti, i celému městečku. Přistoupím - li na možnost označení všeho tohoto slovem samota, pak celý román je o samotě (vyjádřeno matematicky) na pátou. Samota jedince, samota dvojice, samota rodiny, samota společnosti a izolovanost celého městečka.

Být sami a přece nebýt sami, jedno z bolestných dilemat člověka. A to je i hlavní myšlenka díla, samota je všude kolem nás, někoho obklopuje více, někoho méně, někdo si samotu

23 Borrie, R. A. *The use of restricted environmental stimulation therapy in treating addictive behaviors.* International Journal of the Addictions, 1990, str. 25, 8, 995-1015.

vybere dobrovolně, někdo je k samotě odsouzen. Někdo je osamocený kvůli nešťastné lásce, nenaplněné lásce, někdo kvůli opojení mocí, někdo kvůli vášni k vynalézání a objevování, kterou ostatní nejsou schopni nebo ochotni pochopit. Vše v románu nalezneme. V románu nám navíc ještě přijde, že samota je jedna z „vrozených“, jakýchsi osudových, atributů celé rodiny. Každého jejího člena. Připustíme-li, že samota jako taková se dá změnit, vkrádá se opět otázka, zda v románu jde o samotu či o osamění, zda jednotliví členové rodiny se samotou bojovat chtějí nebo ji považují za nedílnou součást jakési genetické výbavy. Smířili se s tím, že úniku nemají, že schyluje-li se k němu, přijde zánik a smrt?

4. 1 Samota jedince

Nutno podotknout, že čím větší a rozrostlejší je rodina či skupina lidí, v níž žijeme, tím se každý člen rodiny či skupiny cítí osamocenější. Lidé jednak nemají tolik času se věnovat pocitům či přáním druhých a jednak se vzrůstajícím počtem lidí, vzrůstá různorodost přání, tužeb a plánů a ti druzí se v nich jen těžko orientují a i kdyby chtěli, tak jen těžko se tak širokému spektru přizpůsobí. Naprosto přirozeně jsou naše osobní tužby a přání přednější než kohokoli jiného, ale právě proto, i když žijí ve velmi početném společenství, nemohu očekávat, že pro někoho jiného budou moje tužby nadřazené tužbám jeho. Každopádně čím větší skupina, tím větší samotu pocítujeme.

Nyní se podívejme na samotu jedince v rodině Buendíů. Ačkoliv je v jednu chvíli dům Buendíů přeplněný k prasknutí a není chvíle ani prostor, aby někdo mohl zůstat sám, téměř všichni členové rodiny jsou osamoceni, plní samoty. Nejde o samotu „prostorovou“, nejedná se o fyzickou izolaci, ale o duševní. Každý člen rodiny Buendíů je k ní odsouzen, samota rodinou prostupuje a je nemožné se jí zbavit. Je to ovšem v pravém slova smyslu osamění nebo opravdu samota – názorová, pocitová. Zároveň má mnoho podob, od samoty lásky po

samotu umírání.

4.1.1 Samota zamilovaných

Jako podobu samoty lásky bych ráda zmínila samotu zamilovaných. Například, když se od cikánů vrátí José Arcadio, téměř okamžitě se zamiluje do Rebecy, která do té doby byla snoubenkou Pietra Crespiho. Bez jakýchkoliv okolků si Josého Arcadia vezme, i přesto, že jsou příbuzní, i když ne pokrevní. Úrsula toto chování, naprosto nepřístojné, odsoudí a mladé milence vyžene z domu, protože tento čin vidí jako zneuctění její rodiny. José Arcadio a Rebeca se o sebe dokáží postarat, ale to nic nemění na tom, že vlastně zůstali sami, odstřiženi od rodiny, kterou už téměř nikdy nespatriili. Tento motiv samoty má určitou podobu s vyhnanstvím. I když José Arcadio a Rebeca byli vyhnáni pouze z domu, nikoliv z celého města nebo dokonce země, ocitli se ve vyhnanství, nejedná se tedy v tomto případě ani tak o samotu duševní, jako opravdu o fyzickou izolovanost. Nicméně, oba dva pociťují i duševní samotu a to z toho důvodu, že přišli o rodinu, která alespoň pro Rebecu do té chvíle znamenala vše.

Od vyhnání z domu znamenal José Arcadio pro Rebecu jedinou rodinu, i když žili v izolaci od zbytku rodiny, žili spolu, milovali se a nic jim nechybělo. Právě po záhadné smrti José Arcadia (zavřel se do ložnice, domem zahřměla rána z pistole, ale při ohledání se nenašla jediná vstupní či výstupní rána) se Rebeca uzavřela v domě, pozavírala dveře a zabarikádovala se uvnitř, nikdy už ze své samoty nevyšla. Do domu vpouštěla jen svou služebnou. Rebeca dala přednost samotě, uzavřela se v ní, doslova se v ní pohřbila, po smrti Josého Arcadia už neměla rodinu, její vlastní rodiče byli mrtvi a rodina Buendíů se jí kvůli sňatku s Josém Arcadiem zřekla, on pro ni představoval jedinou rodinu, kterou měla a vzhledem k tomu, že byl mrtvý, zůstala na tomto světě naprosto sama. Rozhodla se zůstat se

svou samotou až do své smrti.²⁴

„Jakmile vynesli nebožtíka z domu, Rebeca pozavírala všechny dveře a pohřbila se zaživa, chráněna tuhou korou pohrdání, kterou žádné světské svody nedokázaly prorazit. Na ulici se od té doby obejvila jen jedenkrát, už velice stará,“²⁵

4.2.2 Osamělost nešťastné lásky

Další podobou samoty lásky je samota milujícího, ovšem nemilovaného, potažmo samota lásky zakázané. Například Meme, která se zamilovala do mladého Mauricia Babilonia, byla na svou lásku sama, protože věděla, že se s tím nikomu nemůže svěřit. A navíc věděla, že není možné, aby byli spolu. Matka ani otec by její lásku nechápali, kamarádky také ne. S otcem jí přeci jen pojilo jisté pouto, dalo by se říct spikleneckého rázu, oba dva měli velmi rádi společnost, zábavu, hýření a oba dva se mírně spojili i proti Fernandě, která na jejich poměry byla trochu úzkoprsá. Meme se ale začala měnit, začala postupem času střídat nálady, stále mlčela, byla nervozní a roztěkaná, často si odporovala v tvrzeních²⁶ až ji jednou Fernanda s Mauriciem načapala. Meme zamkla v pokoji a Mauriciovi zakaázala přístup do domu. Meme v této chvíli byla na vše úplně sama. Matka stála proti ní, otec na ni neměl čas, protože buď věnoval veškerou svou pozornost nekonečným pitkám a své milence nebo prostě neměl chuť diskutovat s Fernandou. S kamarádkami se už moc nestýkala. Mem své samotě zcela propadla. Mauricia milovala, žila jen pro něj, ale teď zůstala na vše sama. V nikom z rodiny neměla oporu. Každý byl natolik zaměstnán svými starostmi, že nikoho nezajímalo trápení toho druhého. Spojenectví otce a dcery bylo pryč, Meme se stranila všech.

Nicméně, po nějaké době Meme pookřála, její slíčenost byla pryč. Důvodem byl opět Mauricio, který za ní tajně lezl po střeše do koupelny. Jednoho večera jej ale hlídka postřelila.

24 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 106

25 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 107

26 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 219

Tento románek dvou mladých lidí skončil dost tragicky. Meme byla odvezena do kláštera, odkud už nikdy nevyšla, zůstala sama, bez dalších vyhlídek na spokojený život ve dvou. Mauricico zůstal ochrnutý, zemřel stářím a úplně sám.²⁷

Určitým poddruhem této samoty je samota nešťastné lásky. V knize je mnoho příkladů tohoto typu osamění. Plukovník Aureliano Buendía se k samotě uchýlí téměř dobrovolně po smrti své mladé ženy Remedios, protože už nikdy nechce zažít takové zklamání, uzavře se do sebe, po občanské válce se uzavře do své zlatotepecké dílny a jakoukoliv návštěvu nese velmi nelibě, jako vyrušení z jeho konečně nabytého klidu. Existují názory, že plukovník je zcela neschopen lásky (například při pohledu na jeho sedmnáct synů rozestých po celé Kolumbii), ale čtenář byl svědkem toho, že plukovník byl schopen lásky, na rozdíl od většiny členů jeho rodiny byl hlavně schopen lásky v její nejčistší podobě, svou ženu, malou Remedios, upřímně miloval a a i když se může láska téměř dospělého muže k mladé, devítileté, dívce zdát nepřiměřená nebo nesprávná, z plukovníka opravdu vyzařuje dojem upřímně zamilovaného muže, proto je tvrzení, že absolutně není schopen lásky, nesprávné. Dle mého názoru, plukovník byl až do smrti své ženy a následné občanské války jeden z nejcitlivějších a nejupřímnějších členů rodiny. Jeho láska byla nesmírně silná, což samozřejmě ještě potom umocnilo jeho samotu, která ze ztráty Remedios vyplývala. Jeho citovost je také vidět v případě, kde je jeho sedmnáct synů s popelavým křížem na čele vyvražděno. Byl smutný, ztrápený, občas i vzteklý:

„Plukovník Aureliano Buendía se z té rány dlouho nemohl vzpamatovat. Zlatých rybek se ani nedotkl, skoro nic nejedl, bloudil po celém domě jako náměsíčný, vláčeje s sebou své pončo a drtě v zubech němý hněv. Během tří měsíců mu zešedivěly vlasy a někdejší knírek s napomádovanými špičkami mu zplihle visel přes beztvaré rty, zato jeho oči se znovu

²⁷ García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 225

proměnily ve dva řežavé uhlíky, jež kdysi poděsily všechny, kdo byli přítomni jeho narození, a pouhým pohledem dokázaly převracet židle. Ve svém trápení a vzteku se marně snažil přivolat předtuchy, které ho zamlada provedly všim nebezpečím až k bezútěšným pustinám slávy.²⁸

Toto trápení, smutek, vztek, náměsíčnost, nic z toho není reakcí někoho, kdo není schopen lásky. Je pravda, že plukovník se se svými sedmnácti syny nevidal zrovna nějak často, ale to neznamena, že by je nemiloval.

Dalším příběhem nešťastné lásky je Amaranta, která byla zamilovaná do Pietra Crespiho, raději se uchýlila k samotě a zatrpklosti, aby nemusela dál čelit takové bolesti. Amaranta toho opravdu snášela hodně, zasnuby její lásky, pak jeho sebevraždu, samozřejmě trpěla, když slýchávala zprávy z války, aniž to na sobě dala pořádně znát. Amranatu její první láska opravdu změnila, uzavřela se do své samoty, už nikdy nedala volný průchod svým citům a do svého srdce lásku nepouštěla. Nedá se říct, že by nemilovala, ale jen na volání lásky neodpovídala.

Ani Rebeca, která si má vzít Pietra Crespiho, není šťastná, vlivem několika neblahých okolností dojde k odložení data jejich svatby, takže Rebeca se čím dál tím více Pietru Crespimu vzdaluje, uzavírá se do sebe, opět začne jíst hlínu nebo vápno ze zdi, ale hlavně dává přednost samotě, protože v přítomnosti jiných lidí na ni jde vždy sklíčenost z několikrát odloženého data svatby. Nakonec najde štěstí v náruči José Arcadia, bratra plukovníka, ale z rodiny je vyhoštěna a ona se ocitá opět sama, ale tentokrát milována někým, koho také miluje. Ale oba milenci jsou odsouzeni k samotě, k samotě jeden s druhým, ale z rodiny jsou vyhoštěni.

28 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 189

4.1.3 Samota mocných a slavných

Naprosto zvláštním typem samoty trpí mocní, bohatí a společensky exponovaní lidé. Naštěstí ne každý ji zažije a určitě patří k hodně hlubokým samotám. Jedná se o izolaci osobní i společenskou. Jednak člověk, aby se dostal na takovou pozici, musí vykazovat nestandardní osobnostní rysy a jednak většinou takové postavení s sebou nese závist a tudíž větší procentuální možnost útoku, únosu, vydírání, podvodu. Nelze počítat s pomocí absolutně nikoho. Naopak je nutné z důvodů bezpečnostních izolaci podporovat, ale tím člověk zvýšil svoji samotu. To připomíná plukovníka Aureliana Buendía, na začátku příběhu byl sice Aureliano již samotářský, dokonce se narodil s osamělým výrazem ve tváři ale ze života měl radost, zajímal se o nové věci, byl plný života.²⁹ Těžko říct, zda ho změnila válka nebo moc a sláva. Nejspíš obojí najednou. Každopádně když se na plukovníka Aureliana Buendíu podíváme o mnoho let později, uvidíme, že prochází určitými typy samoty. Nebudu již zmiňovat samotu, kterou si zvolí jako určitý typ úlevy po smrti Remedios, ale samotu, která ho obklopí uprostřed války. Když pozná všechny hrůzy války, všechny úskoky a lsti, kterých jsou lidé schopni, začne se od všech distancovat, přestane důvěřovat dokonce i svým nejbližším. Dojde mu, že pokud chce být dobrým velitelem revolučních vojsk, musí zůstat na vše sám, nemůže být ovlivňován přáteli, ze kterých se ze dne na den mohou stát nepřátelé, nemůže naslouchat všem prosbám a žádostem, protože jinak by se z něj stal slaboch. Raději se distancuje od všech, ale i od své rodiny, bílým kruhem, do kterého nikdo nesmí vstoupit. Plukovník se v něm cítí v bezpečí a dál od všech ostatních. Není tomu tak, že by mu sláva stoupla do hlavy, právě naopak, plukovník slávou pohrdá, ale je to moc, která ho drží v kruhu samoty. Moc, kterou plukovník vlastně ani nežádal, ale má jí a snaží se jí dobře využít, ve prosěch ideálů, kterým věří.

²⁹ García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 17

Po válce se plukovník opět uzavře do své samoty, ale to už není samota mocnáře, který se snaží distancovat od všech proseb, ale samota unaveného muže, který chce zůstat sám, se svými myšlenkami, vzpomínkami, který již nechce myslet na minulost ani na budoucnost, chce jen zůstat sám se sebou, v případě plukovníka se svými zlatými rybkami.

„Poručil jim, aby ho nechali na pokoji, a prohlásil, že není žádným národním hrdinou, jak tvrdili oni, nýbrž řemeslníkem, který se na nic nepamatuje a netouží po ničem jiném, než aby umřel únavou v zapomnění a bídě nad svými zlatými rybkami.“³⁰

4.1.4 Samota ostatních

I další členové rodiny se ocitají ve své samotě, jako například José Arcadio Buendía, který nakonec skončí přivázaný ke kaštanu na dvoře, úplně sám, až se na něj téměř zapomene. Ale ne jen na dvoře je José Arcadio Buendía sám. Už v době založení Maconda se ocital sám ve svém světě vynálezů, které nikdo nebyl schopen nebo ochoten pochopit. José Arcadio Buendía se vždy nadchnul pro něco nového, dosud neobjeveného, jako když cikáni přivezli dva zmagnetizované pruty, které přitahovaly železo, a on se rozhodl s jejich pomocí dolovat ze země zlato. Nikdo z rodiny jeho plánům moc nevěřil a když poté ztroskotaly, už jim ani nikdo nevěnoval pozornost, nechali José Arcadia Buendíu prostě ve svém světě, ať si vynalézá. Když už jeho posedlost překročila všechny meze, byl připoután ke kaštanu na dvoře, kde zůstal sám. Lidé jej měli za blázna, za potrhleho starce, neboť mluvil jazykem, který nikdo neznal, o věcech, kterým nikdo nerozuměl. Až když do městečka přišel otec Nicanor, který mu rozuměl, vysvětlil lidem, že onen jazyk je latina a zjistil, že starý José Arcadio Buendía není ani potrhlý ani blázen, právě naopak, mluvil o vážných věcech s přehledem a důvtipem.

30 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 168-169

„ Den ze dne víc žasl nad bystrozrakem svého společníka a zeptal se, proč ho tu drží uvázaného u stromu.“³¹

Je vidět, že ačkoliv měli José Arcadia Buendíu za blázna, opak byl pravdou. Proč ho ale tedy drželi u stromu? Protože lidé obecně mají tendenci odsuzovat vše neznámé a vše, čemu nerozumí. José Arcadio Buendía mluvil latinsky, což určitě není řeč bláznů a kdokoliv, kdo latinsky mluví by ho neoznačil za blázna. Ale v Macondu tuto řeč neznali, takže José Arcadia Buendíu okamžitě vyhodnotili jako blázna a odsoudili ho k samotě. Tento motiv je velmi nadčasový, protože takto lidská společnost funguje ještě dnes. Kdokoliv, kdo se nějak vymyká průměru, je obyčejně na okraji společnosti, v ústraní a sám.

Toto se netýká pouze nadprůměrné inteligence nebo vzdělání. Další ukázkou izolace je i nadpřirozená krása v podobě Krásné Remedios. Protože se vymykala průměru, nebyla jako všechny ostatní dívky, byla donucena k životu v samotě, protože Úrsula jí nutila stranit se ostatních, hlavně mužů. Ze začátku jim popletla hlavy, pak se ale Úrsule zdálo, že svou nadpřirozenou krásou přináší mužům smrt, takže ji držela dál všech ostatních. Není úplně jisté, zda by si Krásná Remedios samotu vybrala sama, ona k ní byla vlastně donucena a to jen proto, že nebyla jako ostatní.

Stručně řečeno, společnost odsoudí k samotě každého, kdo se jakkoliv vymyká společností nastaveným požadavkům.

4.2 Samota kolektivu

Jedná se o typ samoty, jež na jednu stranu zmírňuje pocit osobní samoty, protože sbližuje jedince dané společnosti, kolektivu, skupiny, rodiny nebo městečka a seskupuje se vůči

31 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 69

okolnímu světu, ale zároveň prohlubuje osobní smáotu, neboť jedinec si uvědomuje nejen svoji osobní izolaci, ale i izolaci celé společnosti, jejíž je ovšem součástí. Taková samota na druhou.

Vzhledem k tomu, že jedinec je tvorem společenským, snaží se ze samoty uniknout, navázat vazby. Svoji vlastní samotě nikdo neunikne, byť bojuje. Ale samotě společenské, izolaci kulturní či geografické se uniknout rozhodně snaží a ve většině případů je to i úspěšné.

4.2.1 Samota rodiny Buendíů

Ačkoliv je rodina Buendíů natolik početná, každý z rodiny se nakonec ocitá sám, jak už bylo uvedeno výše. Z příběhu vyplývá, že každý člen rodiny Buendíů a rodina celá jsou odsouzeni k samotě. Přestože se jí někteří snaží uniknout, nejde to. Nelze změnit něco, k čemu je rodina předurčena. Rodina Buendíů měla předurčeno prožít sto roků samoty, což nikdo nemohl změnit.

„.... kdy Aureliano Babilonia rozluští poslední pergamen, a všechno, co v nich stojí, že je neopakovatelné odevždy a navždy, poněvadž rodům, odsouzeným ke sto rokům samoty, se nové příležitosti na této zemi už nikdy nedostane.“³²

Přes veškeré snahy rodina nemohla svůj osud změnit. Samota je zde prezentována jako něco, s čím se každý člen rodiny již narodil, jako vrozená vlastnost každého z členů.

4.2.2 Samota Maconda

Macondo v románu symbolizuje celé městečko, lidskou společnost nebo jen jedince. V každém okamžiku si lze osudy Macondy vykládat různě. Osamocnost Maconda zdůrazňuje i jeho geografická poloha, kdy je totálně izolované od jakékoliv jiné společnosti, uprotřed neproniknutelných hor a džungle. Je izolované od všech moderních vlivů, na začátku knihy je

32 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 318

dokonce zmiňováno, že Macondo najde jen ten, kdo už ví, kde přesně leží. To věděli jen cikáni, kteří každoročně přijížděli do Maconda s novými vynálezy a objevy ze všech koutů světa. Tak se Macondo seznamovalo s lupou nebo ledem. Ale tento počáteční stav, kdy je Macondo zcela izolováno, se může jevit jako stav idyly ve srovnání s tím, jak zanechá Macondo banánová společnost.

S příchodem banánové společnosti Macondo vzkvétá, rozrůstá se, do Maconda se dostávají noví lidé, noví obchodníci a s nimi i nové zboží, ale ve chvíli, kdy banánová společnost odejde a s ní valná většina nově příchozích obyvatel, až tehdy dojde čtenáři ta nekonečná samota Maconda. I přestož Macondo bylo přeplněno lidmi, bylo samo. Nikoho nezajímalo, co se s Macondem stane, až společnost odejde. Nikoho nezajímalo, jak moc zchátrá. Osud Maconda nikoho z nově příchozích nezajímal, Macondo brali jako zastávku na své cestě, nikoli jako součást svého života.

„Macondo leželo v troskách. V rozbahněných ulicích se povaloval rozbitý nábytek, zvířecí kostry obrostlé rudými liliemi a poslední zbytky po tlupách přivandrovalců, kteří z Maconda uprchli stejně spěšně, jako sem kdysi přišli. Domy, postavené s takovým chvatem za banánové horečky, byly teď opuštěné. Nanánová společnost rozebrala svá zařízení a odvezla je pryč. Z někdejšího městečka obehnaného dráty zbývaly jenom rozvaliny. „

....Když si Aureliano Segundo v neděli poprvé oblékl suché šatstvo a šel si prohlédnout městečko, padl na něj hluboký smutek.“³³

Kromě izolace geografické, kterou zavinila z části poloha městečka v neprůchodné krajině, se jedná i o izolaci městečka vůči okolnímu světu a vlivům. Obyvatelé Maconda byli zpočátku nedůvěřiví a jejich odmítavý postoj byl z jedné části také obranným postojem.

33 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, s. 254

Chtěli zůstat sami ve svém městečku, nikým nerušení a neobtěžováni, žít ve svých zajetých kolejích, mít své ustálené zvyky, obyčeje a nic neměnit.

Takže Macondo je samo hned z několika důvodů. Prvním z nich je jeho geografická poloha, druhým z nich je banánová společnost, která městečko jen využije a pak opustí a třetím z nich jsou obyvatelé, kteří jsou se samotou svého městečka spokojeni a nic by nejspíš neměnili.

5. Závěr

Je to příběh jedné rodiny, jednoho města, jakoby Macondo a rodina Buendiů bylo jedno a to samé, se stejným tragickým osudem. Na závěr bych chtěla uvést, že k rozlousknutí toho, proč jsou lidé sami, používají experti tzv. vžité vzorce chování, nebo také vztahovou případně *emoční inteligenci*. Ta může za to, jakým způsobem vnímáme svět, okolí i sami sebe. Ovlivňuje tedy i dobrý či špatný výběr partnera, což je pro samotáře klíčové.

Platí, že špatné zkušenosti utvářejí špatné emoční rovnice. V životě se nám pak dokola opakují chyby a nepříjemné situace, aniž bychom si uvědomovali podstatu problému. Potom je potřeba se pokusit tyto vzorce či zákonitosti odhalit a postavit se jim a změnit je.

Naopak chtěná samota, například ve formě meditace nebo odpočinkové procházky, může mít pozitivní účinky na osobní rozvoj.

Nevyhovuje-li nám samota, odborníci radí, jděte a věnujte se věcem a činnostem, jež máte rádi a určitě tam potkáte další lidi, kteří je mají rádi také a tím se izolace zbavíte.

Zatímco samota je jednoduše neutrální stav, kdy nejsou přítomni žádní jiní lidé, osamělost je pocit, nebo-li naše vnitřní nastavení vůči okolí. Jinými slovy, můžeme se cítit osaměle, i když jsme ve společnosti druhých. Samota v tomto smyslu tedy nemusí být pro člověka pouze nežádoucím jevem a z hlediska psychohygieny je přímo potřebným prvkem při nastolení duševní rovnováhy. Hrajeme v životě určité role a ve chvíli samoty, můžeme tyto masky sundat, sami před sebou žádnou roli hrát nemusíme.

Na druhou stranu, být sám se sebou, navíc v sociální i místopisné izolaci je velmi náročné, protože ten kdo žije osaměle, se musí sám k sobě chovat slušně a s dávkou hrdosti, nechce-li klesnout v očích toho posledního člověka, který mu zbyl, totiž v očích sama sebe.

Z uvedeného vyplývá, že kdyby protagonisté knihy chtěli, mohli svoji „samotu“ změnit. Ale nebyla jejich samota jen strachem z osamění?

Na první pohled se může zdát, že je kniha velmi depresivní. Ano, najdeme zde spoustu neúspěchů, zmařených snah a smrti, ale nic z toho není líčeno jako bezmezná tragédie, nevyznívá to jako rezignace, ale jakési konstatování faktu. A pro tuto rodinu možná bez východiska :

„...Jště než došel k poslednímu verši, stačil pochopit, že z oné místnosti už nikdy nevyjde, neboť je souzeno, že ono město bude smeteno větrem a vymazáno z lidské paměti v okamžiku, kdy Aureliano Babilonia rozluští poslední pergamen, všechno, co v nich stojí, že je neopakovatelné odevždy a navždy, poněvadž rodům, odsouzeným ke sto rokům samoty, se nové příležitosti na této zemi už nedostane.“³⁴

Knih je jednoduše popisem života, života se vším co k němu patří. Není to návod jak žít, ten je tak jako život sám, na každém z nás. Na každém SAMOTNÉM.

34 García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, přeložil Vladimír Medek, s. 318

6. Resumen en español

El trabajo se dedica al tema principal de los *Cien años de soledad* de Gabriel García Márquez, es decir, al tema de la soledad. El segundo capítulo habla de las cosas fundamentales, como la biografía del autor, su obra, tema del realismo mágico, ciclo macondino.

El tercer capítulo se dedica a la sinopsis y composición de la obra, también a la característica de los personajes y la comparación de la historia de Columbia con la novela. Es el tema interesante porque en la novela se puede ver que los acontecimientos, como el levantamiento contra United Fruit Company o las guerras civiles entre los conservadores y liberadores, aparecieron también en Columbia. Macondo representa no solo a sí mismo, sino también a Columbia entera, a sus habitantes y a su historia.

En el siguiente capítulo aparece la división de los tipos de la soledad que aparecen en la novela. Lo más importante fue dividir el tema de la soledad en dos, la soledad personal y la colectiva. La personal aparece en muchas variedades, causada o provocada por el amor, amor insatisfecho, por la gloria, el poder, por la isolación de la muerte. A veces los personajes deciden a estar solos, por ejemplo Rebeca, a veces tienen que estar solos, por ejemplo José Arcadio Buendía, porque el resto piensa que está loco.

El otro tipo de la soledad habla de la soledad de la familia de Buendía. La familia Buendía está condenada a la soledad, no la puede evitar. Otro tipo de soledad se centra en todo Macondo. Se trata de isolación geográfica pero también social. Los habitantes en Macondo están aislados hasta la llegada de la compañía bananera. Después la salida de la compañía se encuentran todavía más solos, aislados, pobres.

En la conclusión averiguamos que para la familia Buendía y para Macondo la soledad es inevitable, que están condenados a la soledad.

7. Bibliografie

- Arnau, Carmen. *El mundo mítico de Gabriel García Márquez*. Barcelona: Ediciones Península, 1971.
- Asper, Kathrin. *Opuštěnost a sebeodcizení*. Praha: Portál, 2009
- Bellini, Giuseppe. *Nueva historia de la literatura hispanoamericana*. Madrid: Editorial Castalia, 1997
- Benedetti, Mario. *La vigilia dentro del sueño*. In *Recopilación de los textos sobre Gabriel García Márquez*. La Habana : Casa de Américas, 1969, s. 210 – 212
- Beneš, Radovan. *Macondo - imaginární svět v díle Gabriela Garcíi Márqueze*. Diplomová práce. Praha: FF UK, 1994
- Borrie, R. A. *The use of restricted environmental stimulation therapy in treating addictive behaviors*. International Journal of the Addictions, 1990, s. 25, 8, 995-1015
- Budáč, Radoslav. *La hojarasca: fikční svět a jeho osoby*. Diplomová práce. Praha: FF UK, 2009
- Fromm, Erich. *Strach ze svobody*. Praha: Naše vojsko, 1993
- Fromm, Erich. *Umění být*. Praha: Naše vojsko, 1994
- Fuentes, Carlos. *Macondo, sede del tiempo*. In *Recopilación de los textos sobre Gabriel García Márquez*. La Habana: Casa de Américas, 1969, s. 120 -121.
- García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005, přeložil Vladimír Medek
- Harss, Luis. *Los nuestros*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 1969.
- Heidegger, Martin. *Bytí a čas*. Praha: Oikoymenh, 2002
- Hodrová, Daniela. *Poetika míst (Poética de los lugares)*. Praha, 1997
- Housková, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky. Kulturní identita v eseji a románu (Imaginación de la América Hispánica. Identidad cultural en el ensayo y la novela)*. Praha, 1998
- Lukavská, Eva. *"Zázračné reálno" a magický realismus. Alejo Carpentier versus García Márquez*. Brno: Host, 2003.
- Oviedo, José Miguel. *Historia de la literatura hispanoamericana, t. 3, 4*. Madrid: Alianza, 2001.
- *Průvodce po světové literární teorii*. Praha: Panorama, 1988.

- Prokop, Vladimír. *Přehled světové literatury 20. století*. O. K. Soft, 2004
- Trčková, Helena. *Rané dílo Garcii Márqueze: Všechna špína světa ve srovnání se Sto roky samoty*. Bakalářská práce. FF UK, 2013